

Her Şeyi E-Leştirdik Kitabı Üzerine 20 Yılın Ardından Akademik Bir Değerlendirme

An Academic Assessment of The "Her Şeyi E-Leştirdik" Book After 20 Years

Bilgi Yönetimi Dergisi

Cilt: 7 Sayı: 2 Yıl: 2024

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/by>

İnceleme Yazıları

Makale Bilgisi

Gönderildiği tarih: 27.07.2024

Kabul tarihi: 19.12.2024

Yayınlanma tarihi: 31.12.2024

Article Info

Date submitted: 27.07.2024

Date accepted: 19.12.2024

Date published: 31.12.2024

Anahtar Sözcükler

e-Devlet, Dijitalleşme, Dijital Dönüşüm

Keywords

e-Government, Digitalization, Digital Transformation

ORCID

0000-0002-5959-2691

Hakan YILDIRIM

Dr., Türkiye Büyük Millet Meclisi, hakan@tbmm.gov.tr

Öz

"Her Şeyi E-Leştirdik" isimli kitap, 'dijitalleşme ve elektronikleşme' kavramlarının henüz akademik olarak tam anlamıyla oturmadığı bir dönemde, bu alandaki boşluğu doldurmak amacıyla kaleme alınmıştır. Dijitalleşmenin toplumsal, ekonomik ve teknolojik boyutlarını inceleyerek bu dönüşümün kapsamlı bir analizini sunmayı amaçlamaktadır. Aradan geçen zaman içinde "Her Şeyi E-Leştirdik" kitabı, dijitalleşme konularında önemli bir referans kaynağı olmuştur. Aynı zamanda akademik literatürde önemli bir boşluğu doldurmuş ve dijital dönüşüm sürecine ışık tutmuştur.

İncelemesi yapılan kitap, 2003 yılında dijitalleşmenin başlangıç aşamalarında olduğu dönemde yayınlanmış ve bu süreçteki toplumsal değişimleri, teknolojik gelişmeleri ve ekonomik etkileri detaylı bir şekilde ele almıştır. Teorik analizlerin yanı sıra pratik uygulamalardan örnekler vererek konuyu derinlemesine irdelemiştir. Hayal etmenin önemine vurgu yapmış ve bu konularda gelecekte yaşanacak gelişmeleri bugünden hayal etmenin önemini anlatmıştır ki en büyük başarısı da budur: Bahsedilen konularda gelecek on yıllar içinde olması teknik ve teknolojik olarak mümkün ve muhtemel gelişmelerin hayal edilmesini sağlamış ve başarılı olduğu bilimsel verilerle kanıtlanmıştır.

Çalışma, incelemesi yapılan kitapta yapılan birçok öngörünün günümüzde gerçekleşmiş ve doğrulanmış olduğunu göstermektedir. Bunların her birinden detaylarıyla bahsetmek kitabı yeniden yazmak gibi olacağından bu kitap eleştirisinde ayrıntılarıyla ele almak olanaksızdır. Ancak toplumun büyük bir kesimini ve hayatımızı yakından ilgilendiren özellikle e-devlet (e-Türkiye) hizmet portalı, devlet kurumları arasındaki Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS), ticaret, sağlık, eğitim, adalet, sosyal güvenlik, acil durumlar ve bankacılık gibi konulardaki öngörülen teknolojik gelişmelerin büyük bir kısmına dair öngörülerin neredeyse tamamının günümüzde uygulanmasına dair özet incelemeler, kitap eleştirisi içindeki tablolarda verilmiştir.

Bu çalışma, 20 yıl önce yazılan "Her Şeyi E-Leştirdik" isimli kitabın literatürdeki bir boşluğu doldurarak kavramsal bir düşünce birliğine ulaşmadaki başarısını, ardıl çalışmalara ve gerçekleşen projelere ilham kaynağı olduğunu hatta bir nevi yol haritası sunduğunu ortaya koymaktadır.

Abstract

The book titled "Her Şeyi E-Leştirdik - We Digitalized Everything" was written to fill the gap in the field of 'digitalization and electrification' at a time when these concepts had not yet been fully established academically. It aims to provide a comprehensive analysis of this transformation by examining the social, economic, and technological dimensions of digitalization. Over time, the book 'Her Şeyi E-Leştirdik' has become an important reference source on the topics of digitalization. It has also filled a significant gap in the academic literature and shed light on the digital transformation process.

The book was published in 2003, during the early stages of digitalization, and thoroughly addresses the social changes, technological developments, and economic impacts of this process. In addition to theoretical analyses, it delves into the subject in depth by providing examples from practical applications.

The book emphasizes the importance of imagination and discusses the significance of envisioning future developments from the present, which is its greatest achievement: It enabled the imagination of technical and technological advancements that are both possible and likely to occur in the coming decades and has proven successful, supported by scientific data.

This book review demonstrates that many of the predictions made in the book have come true and been validated. It is impossible to include all of them in this review, as detailing each one would be akin to rewriting the book. However, the tables in this review provide summary analyses of most of the predicted technological developments that have now been implemented, especially in areas affecting large segments of society and our daily lives, such as the e-government (e-Türkiye) service portal, the Electronic Records Management System (ERMS) for correspondence between government institutions, trade, banking, education, health, justice, social security, and emergency services.

Ultimately, this work underscores the book's success in filling a conceptual gap in literature, achieving a unified approach to understanding digitalization, and inspiring subsequent studies and projects. "Her Şeyi E-Leştirdik" has effectively served as a kind of roadmap, offering valuable guidance for future academic endeavors and practical initiatives.

1. Giriş

2003 yılında yayımlanan "Her Şeyi E-Leştirdik"¹ isimli kitap, "dijitalleşme ve elektronikleşme" gibi kavramların henüz akademik çevrelerde tam anlamıyla yerleşmediği ve anlaşılmakta dahi güçlük çekilen bir dönemde, bu alandaki eksikliği gidermek amacıyla kaleme alınmıştır. Kitap, dijitalleşmenin toplumsal, ekonomik ve teknolojik boyutlarını derinlemesine inceleyerek, bu dönüşümün kapsamlı bir analizini sunmayı hedeflemiştir.

Dijitalleşme süreci, modern toplumların temel yapı taşlarını yeniden şekillendirirken, bilginin üretimi, dolaşıma sokulması ve kullanımı konusundaki geleneksel yöntemleri radikal bir şekilde değiştirmiştir. Bu süreç, sadece teknolojik bir yenilik değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin, ekonomik faaliyetlerin ve kültürel etkileşimlerin yeniden yapılandırılmasını sağlayan geniş kapsamlı bir dönüşümdür. Kitap, bu dönüşümün tüm boyutlarını ele alarak, dijitalleşmenin toplumsal etkilerini kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir.

Kitabın yayımlandığı 2003 yılı, dijitalleşmenin henüz başlangıç aşamalarında olduğu bir dönemdi. İnternetin yaygınlaşması ve bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, toplumun her alanında köklü değişikliklere yol açmaktaydı. Bu dönemde dijitalleşme konusundaki akademik literatür oldukça sınırlıydı ve bu alanda kapsamlı çalışmalar yok denecek kadar azdı. "Her Şeyi E-Leştirdik" isimli kitap, bu boşluğu doldurarak dijital dönüşüm sürecine ışık tutmuş ve bu alanda önemli bir referans kaynağı olmuştur.

Kitap, teorik analizlerin yanı sıra pratik uygulamalardan örnekler sunarak, toplumun her kesimini derinden etkileyen e-devlet, e-ticaret, e-egitim, e-sağlık ve e-adalet gibi alanlardaki öngörülerini detaylı bir şekilde incelemektedir. Bu öngörülerin büyük kısmının günümüzde gerçekleşmiş olması, kitabın ne kadar vizyoner bir yaklaşıma sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, hayal etmenin ve gelecekte yaşanacak gelişmeleri bugünden öngörmenin önemine vurgu yaparak, gelecekte teknik ve teknolojik olarak mümkün ve muhtemel gelişmeleri hayal etmenin değerini ortaya koymuştur.

Dijitalleşme, bireylerin günlük yaşamlarını, iş yapma şekillerini, eğitim süreçlerini ve sağlık hizmetlerine erişimlerini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Kitap, dijitalleşmenin bu toplumsal etkilerini analiz ederek dönüşümün olumlu ve olumsuz yönlerini detaylı bir şekilde ele almaktadır. Dijital teknolojilerin toplumsal yapılar üzerindeki etkileri, kitabın odak noktalarından biridir.

Kitap, yayımlandığı tarihten itibaren birçok akademik çalışmaya ilham kaynağı olmuştur. Pek çok akademik araştırma ve makale, "Her Şeyi E-Leştirdik" kitabında sunulan teorik çerçeveleri ve pratik öngörülerini temel alarak geliştirilmiştir. Bu durum, kitabın akademik literatüre olan katkısını ve bilimsel geçerliliğini pekiştirmektedir. Özellikle e-devlet ve dijitalleşme gibi konularda yapılan çalışmalar, bu kitabın sunduğu bilgilerden yararlanarak önemli akademik çıktılar üretmiştir.

¹ Yıldırım, H., Kaplan, V., Çakmak, T., & Üstün, C. (2002). *Her Şeyi E-Leştirdik* (2. baskı). Ankara: Macar Yayınevi.

"Her Şeyi E-Leştirdik" kitabı, dijitalleşme süreçlerinin anlaşılmasında önemli bir kaynak olmuştur. Kitap, dijital dönüşümün toplumsal, ekonomik ve kültürel boyutlarını kapsamlı bir şekilde ele alarak bu süreçlerin geniş bir perspektifte değerlendirilmesini sağlamaktadır. Gelecekte yapılacak araştırmaların, dijitalleşme sürecinin daha ileri aşamalarını ve yeni teknolojilerin toplumsal etkilerini ele alması, bu alandaki bilgi birikimini daha da zenginleştirecektir. Kitabın vizyoner yaklaşımı, gelecekteki dijital dönüşüm süreçlerine ışık tutmaya devam edecektir.

Bu kitap eleştirisinin hazırlanması ve içeriğinde, bilimsel araştırmalarda uyulması gereken etik kurallara titizlikle riayet edilmiştir. Araştırma sürecinde kullanılan tüm kaynaklar doğru bir şekilde atıfta bulunularak, akademik dürüstlük ve şeffaflık ilkelerine bağlı kalınmıştır. Kitabın yazımında, dijitalleşme süreçlerinin toplumsal etkileri ele alınırken, bu etkilerin etik ve güncel değerlere uygunluğu gibi boyutları da göz önünde bulundurulmuş ve analiz edilmiştir. Bu yaklaşım, kitabın akademik değerini ve güvenilirliğini daha net bir şekilde ortaya koymuştur.

2. İnceleme (Kitabın Değerlendirmesi)

2.1 Kitabın Kuramsal Çerçevesi

2.1.1 Dijitalleşmenin Tarihsel Gelişimi

Dijitalleşme süreçlerinin tarihsel gelişimi, 20. yüzyılın ortalarına kadar uzanır. İlk bilgisayarların icadı ve internetin gelişimi, bilgi ve iletişim teknolojilerinde devrim yaratmıştır. 1990'lı yılların başından itibaren, dijitalleşme süreci hızlanmış ve bu süreç, toplumsal ve ekonomik yapıları köklü bir şekilde dönüştürdüğünü ifade etmiştir.

2.1.2 Kavramsal Yaklaşım

E-leştirme, dijital teknolojilerin kullanımıyla geleneksel süreçlerin elektronik ortama taşınmasını ifade eder. Bu kavram, bilgi teknolojilerinin toplumun çeşitli alanlarında kullanılmasını ve bu süreçlerin dijital dönüşümünü kapsamaktadır (Li vd., 2023). Dijitalleşme ise daha geniş bir perspektifte, bilgi ve iletişim teknolojilerinin tüm toplumsal süreçleri nasıl dönüştürdüğünü açıklar.

2.1.3 Toplumsal ve Ekonomik Etkileri

Dijitalleşme, toplumsal ve ekonomik yapıları derinden etkilemiştir. İnternetin yaygınlaşması, bilgiye erişim ve paylaşım süreçlerini kökten değiştirmiştir (Legner vd., 2017). Dijital teknolojilerin kullanımı, iş dünyasında verimliliği artırmış, yeni iş modelleri ve sektörlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Eğitimden sağlığa, ticaretten kamu hizmetlerine kadar birçok alanda dijitalleşmenin etkileri hissedilmektedir.

2.1.4 Toplumsal Dönüşüm

Dijitalleşme, geleneksel süreçlerin elektronik ortama taşınması sürecidir. Bu süreç, bilginin üretimi, dağıtımı ve tüketimi konusundaki geleneksel yöntemleri radikal bir şekilde değiştirmiştir. Dijitalleşme, sadece teknolojik bir yenilik değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin, ekonomik faaliyetlerin ve kültürel etkileşimlerin de yeniden yapılandırılmasını sağlayan bir dönüşümdür. (Li vd., 2023)

2.1.5 E-Devlet ve Kamu Hizmetleri

E-devlet, kamu hizmetlerinin dijitalleştirilmesi ve vatandaşlara elektronik ortamda sunulması sürecidir. E-devlet projeleri, kamu yönetiminde şeffaflık, etkinlik ve erişilebilirlik gibi önemli avantajlar sağlamıştır (CBDDO, 2024). Türkiye'de e-devlet projesinin gelişimi, dijital kamu hizmetlerinin yaygınlaşabilmesi için psikolojik ve teknik hazırlık avantajları mevcuttur.

2.1.6 E-Ticaret ve İş Dünyası

E-ticaret, dijital teknolojilerin iş dünyasında en belirgin kullanımlarından biridir. İş süreçlerinin elektronik ortama taşınması, ticaretin hızını ve verimliliğini artırmıştır (Türkiye Cumhuriyeti [T.C.] Ticaret Bakanlığı, 2024). E-ticaret, işletmelerin maliyetlerini düşürerek müşteri memnuniyetini

artırmakta ve rekabet avantajı sağlamaktadır. Türkiye'de e-ticaretin yaygınlaşması, internet kullanımının artmasıyla hız kazanacaktır.

2.1.7 E-Eğitim ve Dijitalleşen Eğitim Sistemleri

E-eğitim, eğitim süreçlerinin dijital teknolojilerle desteklenmesini ifade eder. Bilgisayar destekli eğitim ve sanal eğitim, geleneksel eğitim yöntemlerine göre birçok avantaj sunmaktadır. E-eğitim, bilgiye erişimi kolaylaştırarak öğrencilerin motivasyonunu ve konsantrasyonunu artırmaktadır (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 2024). Ancak, sanal eğitimde yüz yüze eğitimin sosyal faydaları ve jest-mimik unsurları eksik kalmaktadır. Yine de simülasyon teknolojileri gibi bilimsel gelişmelerin, er ya da geç bu konunun da üstesinden geleceğini savunmaktadır.

2.1.8 E-Sağlık ve Dijital Sağlık Hizmetleri

E-sağlık, sağlık hizmetlerinin dijitalleşmesi sürecidir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2024). Elektronik sağlık kayıtları, online randevu sistemleri ve dijital sağlık verilerinin yönetimi, sağlık hizmetlerini daha verimli hale getirmektedir. E- sağlık uygulamaları, hasta memnuniyetini artırmakta ve sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmaktadır. Sosyal Güvenlik kurumları ile entegrasyonun, dijital rapor ve reçete gibi sistemlerin yaygınlaşarak hayatımıza gireceğinden bahsetmektedir.

2.1.9 E-Adalet ve Elektronik Adalet Hizmetleri

E-adalet, adalet hizmetlerinin dijitalleştirilmesi sürecidir. Elektronik dava dosyaları, adli sicil ve bilgi istemi gibi uygulamalar, adalet hizmetlerinin daha hızlı ve verimli bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır (T.C. Adalet Bakanlığı, 2024). E-adalet projeleri, adaletin gecikmesini önleyerek insan hakları ihlallerinin önüne geçmeyi hedeflemektedir.

2.1.10 E-Sosyal Güvenlik

E-sosyal güvenlik, sosyal güvenlik hizmetlerinin dijitalleştirilmesi sürecini ifade eder. Bu süreç, vatandaşların prim ödeme, takip, müstehaklık ve emeklilik işlemlerini dijital platformlar üzerinden gerçekleştirebilmesini sağlar (Sosyal Güvenlik Kurumu [SGK], 2024). Türkiye'de tek çatıda toplanmış bir Sosyal Güvenlik Kurumu oluşturulması ve e-devlet platformu üzerinden sosyal güvenlik hizmetlerinin entegre edilmesi gerektiği savunulmaktadır.

2.1.11 E-Acil Durumlar

E-acil durumlar, acil durum hizmetlerinin dijitalleştirilmesi ve koordine edilmesi sürecidir. Türkiye'de 112 Acil Çağrı Merkezi'nin kurulması, polis, jandarma, itfaiye ve ambulans hizmetlerinin tek bir sistem üzerinden yönetilmesini sağlamaktadır (112 Acil, 2024). Bu entegrasyon, acil durumlarda daha hızlı ve etkin müdahale imkânı sunarak vatandaşların ihtiyaçlarına daha çabuk yanıt verebilmektedir.

2.1.12 Dijital Eşitsizlik ve Sosyal Adalet

Dijital eşitsizlik, toplumun farklı kesimlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim oranlarındaki farklılık olarak tanımlanır (Hsieh vd., 2008). Dijitalleşmenin yaygınlaşması, toplumsal adalet ve eşitlik konularında yeni sorunlar ve fırsatlar yaratmaktadır. Dijital eşitsizliğin giderilmesi, e-devlet, e-eğitim ve diğer dijital hizmetlerin etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayacaktır. Kitap, dijital uçurumun dünyayı bekleyen bir tehlike olduğunu öne sürmektedir.

2.1.13 Dijitalleşmenin Gelecekteki Rolü

Dijitalleşmenin gelecekteki rolü, daha ileri dijital sistemlerin kullanımı ve toplumsal etkilerinin artmasıyla şekillenecektir. Yeni teknolojilerin entegrasyonu ve dijital sistemlerin gelişimi, toplumun her alanında daha entegre ve verimli uygulamaların ortaya çıkmasını sağlayacaktır (Li vd., 2023). Bu süreçte yapılacak araştırmalar, dijitalleşme sürecinin daha ileri aşamalarını ve yeni teknolojilerin toplumsal etkilerini ele alınması gerektiğini işlemektedir. Mahremiyetin ve şeffaf devlet kavramlarının giderek daha da önem kazanacağına vurgu yapılmıştır.

2.2. Kitabın Akademik Literatüre ve Pratik Uygulamalara Katkıları

Kitap kapağı ile Türkiye’de kullanılan ve kullanılmaya devam eden e-devlet logosu arasında büyük bir benzerlik bulunmaktadır. Kitabın bu logodan önce yayınlanmış olması e-devlet logosuna ilham kaynağı olduğunu akla getirmektedir.

Kitabın yayınlanmasından sonra “E-leştirme” ifadesi neredeyse Türkçe sözlüğe girmiş ve farklı alanların dijitalleşmesine dair ifadeler bu şekilde kullanılmaya ve ifade edilmeye başlamıştır. Bu yeni ifade kalıpları, akademik çalışmaların yalnızca pratik dünyada değil, düşünce biçimlerinde de nasıl somut etkiler yaratabileceğine dair çarpıcı bir örnektir. Bu durum, dijitalleşme konusundaki öngörülerin ne kadar isabetli olduğunu ve toplumda geniş bir kabul gördüğünü ortaya koymaktadır.

Tablo 1’de kitabın yazımında yararlanılan referans kitaplar gösterilmiştir. Bu tablo, bize kitabın hazırlandığı 2003 yılı öncesine dair Türkçe kaynak bulmanın zorluğunu göstermektedir. Yabancı kaynaklarda ise belirli bir kavram bütünlüğünün olmadığı ve henüz çeşitli alanlarda dijitalleşmenin yeni yeni filizlendiği ve ilgili alan adının önüne ‘e’ harfi getirmenin dahi yeni yeni görüldüğü anlaşılmaktadır. Tablo 1’de bulunan ve incelemesi yapılan kitabın yazımında yararlanılan referans kaynaklarının incelenmesinden de anlaşılacağı üzere geniş kapsamlı olmasa dahi e-devlet kavramının içinde veya yakın ilişki içinde sayılabilecek kaynak sayısı sadece 17 ile sınırlıdır. Tablo 1’i değerlendirirken, o dönemin internet kaynaklarının sınırlılığı ve basılı kitaplara erişim için uluslararası siparişlerin uzun sürebildiği, ayrıca eserlerin yüksek maliyetlerle temin edilebildiği gibi koşulların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

İncelenen kitabın referanslarının ve akademik yayınlarının toplandığı veri tabanları üzerinden yapılan incelenmelere göre; kitabın yayınlandığı dönemde Türkiye’de bu alanda yapılan bir çalışma pek yoktur ya da erişilemeyecek düzeydedir. Yabancı kaynaklar ise kavramsal bir çerçeve oluşturmaktan çok çeşitli alanlarda dijitalleşmenin faydaları üzerine yoğunlaşmıştır.

Tablo 1

Her Şeyi E-Leştirdik Kitabının Yararlandığı Ve O Dönemin Referans Kitapları (Yıldırım vd., 2002)

Sıra No	Eser İsmi	Yazar (Ad-Soyad)	Yayınlanma Yılı
1	Reinventing Government	David Osborne & Ted Gaebler	1992
2	Governing in the information Age	Christopher Bellamy & John	1998
3	Rural Electronification	Anthony Taylor	1999
4	Government on the Web	John Joseph Salopek	1999
5	Examining Internet Voting	National Audit Office	1999
6	Activism, Hacktivism	David Matthew Eliot	1999
7	Providing end-to-end Information	Dorothy Elizabeth Denning	1999
8	Implementing eGovernment	Trevor Raper & Peter Tyrrell	2000
9	Cyberterrorism	Victor Jupp	2000
10	E-government Interoperability	Dorothy Elizabeth Denning	2000
11	Internet Voting	Cabinet Office	2000
12	E-Gov 2000 Conference	Keith Alexander & David Jefferson	2000
13	Cybercrime Meeting Moves	Robert Lee Mallett	2000
14	Washington State Digital Plan	Alan Freeman	2000
15	Digital Democracy	Department of Information Services	2000
16	Education in the 21st Century	Leonard Davies	2000
17	Computers E-shape Education	Viviane Reding	2000
		Bill Wake	2000

Tablo 2’de görülebileceği gibi kitaptan yararlandığı tespit edilen ve kitaba atıf yapan yerli yayın sayısı 36 olarak belirlenmiştir ve bu yayınların tamamı e-devlet kavramı üzerine odaklandığı görülmektedir. Ayrıca, bu eserlere atıfta bulunan yayınlar, alanlarında referans kaynaklar hâline gelmiş, güçlü referanslara sahip olup, pek çoğu TR Dizin ya da benzeri prestijli endekslerde taranan uluslararası statüde ve hakemli dergilerde yayımlanmıştır. Atıf yapan yayınların yıllara göre dağılımına bakılırsa kitabın yayımlandığı tarihten itibaren her yıl düzenli olarak atıf aldığı görülecektir.

Kitabın ele aldığı geniş perspektifteki hemen her konu üzerine daha sonra özel ve derinlemesine çalışmalar yapılmıştır. Bu durum, kitabın kendisinden önce e-devlet kavramı üzerinde geniş kabul görmüş bir mutabakat yokken, kendisinden sonra bu kavramı öngördüğü zemine oturttüğünü açıkça göstermektedir. Bu da çalışmanın ne derece etkili ve önemli olduğunu yıllar içinde ispat etmiştir.

Tablo 2

“Her Şeyi E-Leştirdik” Kitabının İlham Kaynağı Olan Bazı Ardil Çalışmalar Listesi

No	Eser İsmi	Yazar (Ad-Soyad)	Türü	Yayınlanma Yılı	Kaynak
1	E-Devlet Bağlamında E-Demokrasi: Türkiye’de ve Dünya’da Öne Çıkan Uygulamaları	İbrahim Yaşar Öztürk	Makale	2006	dergipark.org.tr
2	E-Devlet Uygulamaları Çerçevesinde Mernis Projesi ve Beklentiler	Hacer Tuğba Eroğlu	Makale	2006	dergipark.org.tr
3	Türkiye’de ve Dünyada Elektronik Devlet Uygulamaları Bağlamında Risk Faktörleri	Özgür Sayar	Yüksek Lisans Tezi	2007	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
4	Dünyada ve Türkiye’de E-Devlet	Demet Dönmez	Yüksek Lisans Tezi	2007	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
5	Halkla İlişkiler Faaliyetlerinde Yeni İletişim Teknolojilerinin Kullanımı: Büyükşehir Belediyeleri Üzerine Bir Araştırma	Zeynep Öztemel	Yüksek Lisans Tezi	2007	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
6	Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Satın Alma Birimlerinde Çalışanların E-İhale Konusundaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi	Mutlu Bankur	Yüksek Lisans Tezi	2008	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
7	Elektronik Ticaretin İstihdama Etkileri	Tahsin Yılmaz	Yüksek Lisans Tezi	2008	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi

8	E-Devlet Kavramı ve Uygulamaları: Sosyal Güvenlik Kurumu Örneği	Nilay Sonuvar	Yüksek Lisans Tezi	2009	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
9	Türkiye'de E-Devlet Uygulamaları: Sağlık Bakanlığı Örneği	Firdevs Koç	Yüksek Lisans Tezi	2010	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
10	E-Dönüşüm Sürecinde Veritabanı Yönetim Sistemleri ve Veri Ambarları	Aşkın Demirağ	Doktora Tezi	2010	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
11	Vatandaşların Farkındalığı Açısından E-Devlet Uygulamaları: Isparta Örneği	Hatice Akdoğan	Yüksek Lisans Tezi	2011	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
12	Belediyelerin Halkla İlişkiler Çalışmalarında Web Siteleri: İki Farklı Ülke ve İki Farklı Belediye Analizi	Selma Karatepe & Nural İmik Tanyıldızı	Makale	2011	dergipark.org.tr
13	Obstacle to E-Government: Digital Division	Fatih Çapar & Ömer Faruk Vural	Makale	2013	j-humansciences.com
14	E-Devlet Kapsamında Kurumsal Bilgi Sistemlerinin Değerlendirilmesi: İçişleri Bakanlığı Örneği	Şahika Eroğlu	Yüksek Lisans Tezi	2013	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
15	Tüketicilerin Özel Alışveriş (Private Shopping) Siteleri İçin Yapılan Televizyon	Gamze Çakmak	Yüksek Lisans Tezi	2013	search.proquest.com
16	E-Devlet ve Türk Emniyet Teşkilatı: Polnet Örneği	Bekir Enes Arı	Yüksek Lisans Tezi	2014	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
17	E-Devlet Kavramı ve Uygulamaları: Emniyet Teşkilatı Örneği	Hakan Kahraman	Makale	2014	dergipark.org.tr
18	E-Devlet Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri	Canan Çakır	Makale	2015	dergipark.org.tr
19	Elektronik Devletten Mobil Devlete Geçişte Akıllı Telefon Uygulamalarının Yeri Önemi ve İstanbul Polis Uygulaması	Mehmet Ali Uysal	Yüksek Lisans Tezi	2015	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi

20	Halkla İlişkiler Faaliyetlerinde Yeni İletişim Teknolojilerinin Kullanımı: Büyükşehir Belediyeleri Üzerine Bir Araştırma	Zeynep Öztemel	Yüksek Lisans Tezi	2016	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
21	E-Maliye Uygulamalarının Vergilemede İktisadilik İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi ve Vergi Uyumuna Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması	Gamze Çimen	Yüksek Lisans Tezi	2016	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
22	Yönetişimden Dijital Yönetişime: Paradigma Değişiminin Teknolojik Boyutu	Mehmet Akif Özer	Makale	2017	dergipark.org.tr
23	E-Government and E-Democracy Applications in the Scope of New Public Administration in Turkey	Mehmet Yılmaz	Makale	2017	dergipark.org.tr
24	Yerel Demokrasinin Sağlanmasında Katılımcı Bütçeleme: Bandırma ve Çanakkale Belediyelerindeki Yöneticilerin Algısı	Erkan Dağlı	Yüksek Lisans Tezi	2017	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
25	Kamu Yönetiminde Elektronik Belge Yönetim Sistemi	Erkan Tamtürk	Yüksek Lisans Tezi	2015	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
26	İnternette Pazarlama ve Gayrimenkul Sektöründe Kullanılmasına Yönelik Tüketici Algısı	Mustafa Orkun Cabi	Yüksek Lisans Tezi	2018	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
27	Türkiye ve Kazakistan Örneğinde E-Devlet Uygulamalarının Kamu Yönetiminde Verimliliğe Etkisi	Mehmet Akif Özer & Zhazira Otyzbay	Makale	2018	dergipark.org.tr
28	Instagram Paylaşımındaki Etkileşimin Benlik Duygusuna Etkisi: Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğrencileri Örneği	Ayşe Uluer	Yüksek Lisans Tezi	2019	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi

29	Bilgi Teknolojileri Kullanımının Afet Yönetim Performansına Etkisi: Afet Yönetimi Karar Destek Sistemi Kullanıcı Araştırması	Halil İbrahim Çiçekdağı	Doktora Tezi	2020	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
30	E-Devlet Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme: Polonya ve Slovakya Örneği	Sevil Bincan	Makale	2020	dergipark.org.tr
31	Yerel Yönetimlerde E-Belediye Uygulamaları: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Örneği	Serdar Yeniöldüz	Yüksek Lisans Tezi	2020	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi
32	E-Devlet Uygulamaları Bağlamında Türkiye'de E-Belediyeçilik Anlayışı	Sertaç Kıraç & Erdal Bayrakçı	Makale	2020	dergipark.org.tr
33	Bir Tanıtım Aracı Olarak Web Sitelerinin Etkinliği; Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Hizmet ve Sosyal Sorumluluk Uygulamaları	Hicran Özlem İlgın & Şaziye Ceren Ulupınar	Makale	2020	dergipark.org.tr
34	E-Pazarlama	Serkan Gün	Kitap	2021	researchgate.net
35	Bilgi Teknolojileri Kullanımının Afet Yönetim Performansına Etkisi	Halil İbrahim Çiçekdağı	Kitap	2021	books.google.com
36	Devletin Gölgesinde Dijitalleşmenin Dönüştürdüğü Mahremiyet	Kaan Akman & Barış Övgün	Makale	2022	search.trdizin.gov.tr

2.3. E-Devlet ve Kamu Yönetimi

E-devlet kavramı, kamu hizmetlerinin dijitalleşmesini ve vatandaşlara elektronik ortamda sunulmasını ifade etmiştir. Bu süreç, kamu yönetiminde şeffaflık, etkinlik ve erişilebilirlik gibi önemli avantajlar sağlamıştır. Kitap, e-devlet uygulamalarının teorik temellerini ve pratik örneklerini ele alarak bu dönüşümün kamu yönetimine katkılarını incelemiştir.

Kitabın e-devlet kavramına yaklaşımı, kamu hizmetlerinin dijitalleştirilmesi ve bu süreçte karşılaşılan zorlukları da kapsamaktadır. Ayrıca, kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik ile ilgili konulara değinilmektedir. E-devlet projeleri, kamu hizmetlerinin daha verimli ve hızlı bir şekilde sunulmasını hedeflemektedir. Ayrıca kitapta yazıldığı döneme yapılan gönderme ile Türkiye'de e-devlet projelerinin hâlâ başlangıç aşamasında olduğu belirtilmektedir. E-devlet portalının tam olarak oluşturulamaması ve mevcut internet sitelerinin yetersizliği, o dönemde bu alandaki en büyük zorluklardan biridir. Kamu kurumlarının şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine uyum sağlaması, bu zorlukların aşılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda, bu süreçte elektronik imza ve veri güvenliği gibi konuların da

dikkate alınması önemlidir. E-devlet projelerinin başarılı olabilmesi için devletin veya bir başka deyişle kullanıcıların teknolojiye olan direncinin kırılması ve kamu kurumlarının birbirleriyle uyumlu çalışması gerekmektedir. Bu uyum, vatandaşların da yükümlülüklerini kolayca yerine getirebilmeleri için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlayacaktır. (CBDDO, 2024)

Tablo 3'te sunulan bilgiler, kamu kurumlarının iç işlerinde ve birbirleri ile iletişimi içi kullanabilecekleri bir iletişim projesini (KİP) detaylandırmaktadır. KİP, kamu hizmetlerinin daha verimli, hızlı ve şeffaf bir şekilde sunulmasını hedefleyen kapsamlı bir öneridir. Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS), Elektronik İmza (E-İmza) ve E-Devlet Kapısı gibi uygulamalar, kamu kurumlarının iş süreçlerini dijitalleştirerek vatandaşların bu hizmetlere kolay ve güvenli bir şekilde erişimini sağlamaktadır. Ayrıca, güvenlik ve veri koruma önlemleri, kullanıcı verilerinin bütünlüğünü ve gizliliğini koruyarak, projenin güvenilirliğini artırmaktadır. Genel olarak KİP'in kamu hizmetlerinde şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkinlik sağlama konusuna yoğunlaşan bir öneri olduğu ifade edilebilir.

Linkteki bilgiler incelendiğinde, günümüzde bu isim verilme dahi Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi koordinesinde bu isimle olmasa bile bu fonksiyona sahip bir sistemin kurulduğu ve kullanıldığı anlaşılmaktadır. (CBDDO, 2024a) Bu da kitabın KİP öngörüsünün doğruluğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 3

Kamu İletişim Projesi-KİP (Yıldırım vd., 2002)

Konu Başlığı	Açıklamalar
KİP	Bu proje, kamu kurumlarının iş süreçlerini elektronik ortama taşıyarak, daha verimli ve hızlı hizmet sunmayı amaçlamaktadır. KİP, vatandaşların ve kurumların etkileşimini kolaylaştırarak, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini güçlendirmektedir.
KİP'in Bileşenleri	KİP kapsamında sunulan başlıca hizmetler şunlardır; Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS): Kamu kurumlarında belgelerin elektronik ortamda yönetilmesi ve arşivlenmesi. Elektronik Kamu Bilgi Sistemi (EKBS): Kamu kurumlarının iş süreçlerinin elektronik ortamda yönetilmesi. E-Devlet Kapısı Entegrasyonu: Kamu hizmetlerinin e-Devlet Kapısı üzerinden sunulması ve erişilebilirliği.
Veri Koruma	KİP kapsamında, kullanıcı verilerinin güvenliğini sağlamak amacıyla çeşitli önlemler alınmaktadır. Elektronik imza, veri bütünlüğü ve kimlik doğrulama süreçleri, kullanıcıların verilerini güvenli bir şekilde yönetmelerine olanak tanır.
Özet	KİP, Türkiye'de kamu hizmetlerinin dijitalleşmesi sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu sistem, kamu hizmetlerine erişimi kolaylaştırarak, vatandaşların ve kamu kurumlarının etkileşimini güçlendirir ve hizmet kalitesini artırır.

2.1.1 Teknolojik Dönüşüm ve Etkileri

Teknolojik gelişmeler, toplumsal ve ekonomik yapıları derinden etkilemiştir. Örneğin, internetin yaygınlaşması, bilgiye erişim ve paylaşım süreçlerini kökten değiştirmiştir (Das, 2024). Bu dönüşüm, iş dünyasından eğitime, sağlıktan kamu hizmetlerine kadar geniş bir yelpazede etkili olmuştur (Tablo 4). Kitap, bu etkilerin kapsamlı bir analizini sunar ve pratik örneklerle destekler.

Tablo 4*Dijitalleşmede Kritik Kavram Ve Konular (Yıldırım vd., 2002)*

Konu Başlığı	Açıklamalar
E-Devlet ve E-Yaşam	E-devlet ve e-yaşam kavramlarının birbirine karışmaması, bu projelerin doğru anlaşılması ve uygulanması açısından önemlidir.
Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik	Kamu kurumlarının şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine uyum sağlaması gerekmektedir.
Mahremiyet	Dijitalleşme ile birlikte en önemli değer olarak karşımıza çıkacaktır.
Kamu Kurumlarına Ait İnternet Siteleri	Kamu kurumlarına ait internet sitelerinin kullanışlı ve erişilebilir olması, e-devlet projelerinin başarısı için kritik öneme sahiptir.
Portal	Türkiye'de e-devlet portalının tam olarak oluşturulamaması, bu alandaki en büyük zorluklardan biridir.
Katılımcılık	İnternet üzerinden demokratik katılımın sağlanması, e-devlet projelerinin önemli bir parçasıdır.
Uyumluluk (Interoperability)	E-devlet projelerinin başarılı olabilmesi için, devletin teknolojiye olan direncinin kırılması ve kamu kurumlarının birbirleriyle uyumlu çalışması gerekmektedir.
Adaptasyon	Kamu kurumlarının teknolojiye adaptasyonu ve dijital dönüşüm süreçleri, e-devlet projelerinin başarısını etkileyen faktörlerdir.
Veri Koruma	E-devlet projelerinde güvenliğin sağlanması için elektronik imza kullanımı ve veri güvenliği önemlidir.
Verimlilik	Kamu hizmetlerinin verimliliğinin artırılması ve ülke kaynaklarının etkin kullanımı, e-devlet projelerinin hedefleri arasındadır.

2.4. E-Ticaret ve İş Dünyası

E-ticaret, dijital teknolojilerin iş dünyasındaki en belirgin kullanımlarından biridir. İş süreçlerinin elektronik ortama taşınması, ticaretin hızını ve verimliliğini artırmıştır. Kitap, e-ticaretin gelişimini, önemini ve iş dünyasındaki uygulamalarını detaylı bir şekilde analiz eder. Bu bölüm, elektronik ticareti (e-ticaret) ve iş dünyasının dijital dönüşümünü inceliyor. E-ticaretin tanımı, önemi, gelişimi ve Türkiye'deki uygulamaları ele alınmaktadır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2024). Ayrıca, e-iş kavramı ve bu süreçte karşılaşılan zorluklar ve fırsatlar da tartışılmaktadır.

E-ticaret ve e-iş kavramları, iş dünyasında köklü değişikliklere yol açmıştır. İnternet üzerinden mal ve hizmet alım-satımı, ticaretin sınırlarını genişleterek global bir pazar oluşturmuştur. E-ticaret, işletmelerin maliyetlerini düşürerek, müşteri memnuniyetini artırmakta ve rekabet avantajı sağlamaktadır.

Türkiye'de e-ticaretin yaygınlaşması, internet kullanımının artmasıyla birlikte hız kazanmıştır. Ancak, güvenlik, veri koruma ve yasal düzenlemeler konusundaki eksiklikler, e-ticaretin gelişimini engellemektedir. E-iş, sadece mal ve hizmet ticaretini değil, aynı zamanda müşteri hizmetleri ve iş ortaklarıyla iş birliği süreçlerini de kapsamaktadır. İşletmelerin dijital dönüşüme ayak uydurması, rekabet avantajı sağlamaları açısından kritik öneme sahiptir.

Tablo 5'deki e-ticaret başlıklı açıklamalar, e-ticaretin global pazarda sunduğu avantajları, maliyet azaltma fırsatlarını ve dijital dönüşüm sürecinde işletmelerin nasıl adaptasyon sağladığını özetlemektedir. E-ticaret, internet üzerinden mal ve hizmetlerin alım-satımını mümkün kılarak

işletmelere küresel bir pazara erişim imkânı sunar. Bu durum, işletmelerin maliyetlerini düşürmesine ve rekabet avantajı elde etmesine yardımcı olur.

Güvenlik ve veri koruma konuları, e-ticaretin başarısı için kritik öneme sahiptir. Müşteri verilerinin güvenliği sağlanmazsa hem müşteri güveni hem de işletmenin itibarı zarar görebilir. Ayrıca, e-ticaretin büyümesi için gerekli yasal düzenlemeler de yapılmalıdır; bu düzenlemeler hem işletmelerin operasyonlarını kolaylaştırır hem de tüketici haklarını korur.

Dijital dönüşüm, iş dünyasında köklü değişikliklere yol açmıştır. İş süreçlerinin dijital ortamda yönetilmesi, işletmelerin daha hızlı ve verimli çalışmasına olanak tanırken, müşteri hizmetleri ve iş birliği süreçleri de dijital ortamda daha etkili bir şekilde yönetilebilir. Türkiye'de e-ticaretin hızla yaygınlaşması, internet kullanımının artması ve dijital dönüşüm sürecine hızlı adaptasyon sayesinde gerçekleşmiştir.

E-ticaret, işletmelere maliyet avantajı, rekabet gücü ve küresel pazarlara erişim gibi pek çok fırsat sunarken, güvenlik, veri koruma ve yasal düzenlemeler gibi alanlarda da önemli zorluklarla karşılaşmaktadır.

Tablo 5

E-Ticaret (Yıldırım vd., 2002)

Konu Başlığı	Açıklamalar
E-Ticaret ve Global Pazar	E-ticaret, internet üzerinden mal ve hizmet alım-satımı ile global bir pazar oluşturur.
Türkiye'de E-Ticaret	Türkiye'de e-ticaretin yaygınlaşması, internet kullanımının artmasıyla birlikte hız kazanmıştır.
Yasal Düzenlemeler	E-ticaretin gelişimi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
E-İş ve Süreçler	E-iş kavramı, internet üzerinde iş süreçlerinin yönetimini kapsar.
Müşteri Hizmetleri	Dijital ortamda müşteri hizmetlerinin sağlanması ve iş ortaklarıyla iş birliği süreçlerinin yönetilmesi önemlidir.
Engeller ve Fırsatlar	Yasal düzenlemeler konusundaki eksiklikler, e-ticaretin gelişimini engellemektedir, ancak değişim süreçlerinin doğası gereği büyük fırsatlar da görülmektedir.
İş Dünyasında Değişim	E-ticaret ve e-iş kavramları, iş dünyasında köklü değişikliklere yol açarak yeni iş modelleri ve stratejiler geliştirilmesine neden olmuştur.
Adaptasyon	İş dünyasının dijital dönüşümü ve bu sürece adaptasyon, rekabet avantajı sağlamları açısından kritik öneme sahiptir.
Veri Koruma	E-ticaretin başarılı olabilmesi için güvenlik ve veri koruma konularının önemi büyüktür.
Verimlilik	İşletmelerin maliyetlerini düşürerek rekabet avantajı sağlamasına yardımcı olur.

2.5. E-Eğitim

Kitabın bu bölümü, eğitim sisteminin dijitalleşme sürecinde karşılaşılan avantaj ve dezavantajları ele alıyor. Türkiye'deki eğitim kurumlarının bilgisayar ve internet kullanımındaki eksikliklerini vurgularken, sınıf içi ve sanal ortamda verilen eğitimlerin karşılaştırması yapılmaktadır.

E-egitim, geleneksel eğitim yöntemlerine göre birçok avantaj ve dezavantaj sunar. Sınıf ortamında bilgisayar destekli eğitim, görselliği artırarak öğrencilerin motivasyonunu ve konsantrasyonunu kolaylaştırırken, bilgi kaynaklarına erişimi de kolaylaştırır. Ancak sanal eğitimde yüz yüze eğitimin sosyal faydaları ve jest-mimik unsurları eksik kalmaktadır. Türkiye'de, bilgisayar ve internet kullanım oranlarının düşük olması, e-egitimin yaygınlaşmasını zorlaştırmaktadır. Bu sorunları aşmak için çeşitli önlemler alınmakta ve sanal eğitim giderek yaygınlaşmaktadır. Gelişmiş simülasyon ve animasyon teknikleri, sanal eğitimi desteklemekte ve pratik eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Tablo 6'daki e-egitim başlıklı açıklamalar, dijitalleşmenin eğitim üzerindeki etkilerini ve fırsatlarını detaylandırmaktadır. Dijitalleşme, eğitimde verimliliği artırarak, dijital araçlar sayesinde bilgiye erişimi kolaylaştırır. Sanal eğitim, zaman ve mekân kısıtlamalarını ortadan kaldırarak geniş bir erişim imkânı sunarken, yüz yüze eğitimin sosyal faydalarının tam olarak yerine konulmadığına dikkat çekilmektedir.

Bilgisayar destekli eğitim, sınıf ortamında görsel ve işitsel materyallerle bilgi aktarımını zenginleştirir ve bu sayede öğrencilerin motivasyonunu ve konsantrasyonunu artırır. Gelişmiş simülasyon ve animasyon teknikleri, pratik eğitim ihtiyaçlarını karşılayarak öğrencilere deneyimsel öğrenme fırsatları sunmaktadır. Ayrıca, e-egitim globalleşerek uluslararası erişimi kolaylaştırmakta ve eğitim maliyetlerini düşürmektedir.

Türkiye'de sanal eğitimin yüksek öğretimde yaygınlaşması, özellikle artan nüfus ve eğitim ihtiyacını karşılamak için önemli bir adım olarak görülmektedir. Ancak, Türkiye'de bilgisayar ve internet kullanım oranlarının düşük olması, e-egitimin tam anlamıyla yaygınlaşmasını zorlaştırmaktadır. Özel sektörün eğitimdeki artan rolü de bu sürecin daha fazla denetim gerektirdiğine işaret etmektedir.

Bu tablo, e-egitimin sunduğu fırsatlar kadar karşılaştığı zorlukları da özetlemektedir ve Türkiye'deki eğitim sistemi için dijital dönüşümün önemini vurgulamaktadır.

Tablo 6

E-Eğitim (Yıldırım vd., 2002)

Konu Başlığı	Açıklamalar
Eğitimde Elektronikleşme	Eğitimde çeşitli dijital araçlarla eğitim sürecini desteklemesidir.
Sanal Eğitim	Zaman ve mekân kısıtlaması olmadan eğitim imkânı sunar, ancak yüz yüze eğitimin sosyal faydaları eksik kalır.
Bilgisayar Destekli Eğitim	Sınıf ortamında bilgisayar ve internet kullanımı, görsel ve işitsel eğitimi artırarak bilgiye erişimi kolaylaştırır.
Özel Sektörün Rolü	Eğitimde özel sektörün rolü artmakta, devletin sıkı denetimi altında olması gerekmektedir.
Bilgiye Erişim	Eğitimde bilgisayarlaşma, bilgi kaynaklarına erişimi kolaylaştırır.
Global Eğitim	Eğitim giderek globalleşerek uluslararası erişim sağlar, maliyetleri düşürür.
Motivasyon	Bilgisayar destekli eğitim, öğrenci motivasyonunu ve konsantrasyonunu artırır.
Simülasyon	Gelişmiş simülasyon ve animasyon teknikleri, pratik eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktadır.
Verimlilik	Dijitalleşme, eğitimde verimliliği artırır.

2.6. E-Sağlık

Sağlık sektörü de dijital teknolojilerin en yoğun kullanıldığı bir alandır. Kitap, bu alanlardaki dijital dönüşüm örneklerini ve etkilerini kapsamlı bir şekilde ele alır. Bu bölüm, Türkiye'deki sağlık hizmetlerinin dijitalleşmesini ele alıyor. Dijitalleşmenin sağlık sektöründe nasıl bir umut ışığı

oluşturabileceği ve mevcut sorunların üstesinden gelmek için nasıl kullanılabilirliği tartışılıyor.

Dijitalleşme, sağlık hizmetlerini daha verimli hale getirmek ve hasta memnuniyetini artırmak amacıyla önerilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2024). Elektronikleşmiş sağlık sistemi, sağlık hizmetlerinin verimliliğini artırmayı ve hasta deneyimini iyileştirmeyi hedeflemektedir. Bu sistem sayesinde, randevuların internet üzerinden alınabilmesi, hastaların kişisel sağlık bilgilerinin dijital olarak saklanması ve gerekli sağlık işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır. Ayrıca, sosyal güvenlik kuruluşlarıyla entegre çalışan bir sistem, vizite kâğıdı, başvuru, onay gibi işlemlerin otomatik olarak yapılmasını sağlayacaktır. Tedavi sürecinde ihtiyaç duyulan malzemelerin veri bankalarından kontrol edilebilmesi ve reçete işlemlerinin elektronik ortamda yapılabilmesi de bu sistemin avantajları arasındadır. Burada önerilen değişiklikler, sağlık hizmetlerinin daha hızlı ve etkili bir şekilde sunulmasına olanak tanıyacaktır.

Tablo 7'ye göre e-sağlık sistemlerinin sağlık hizmetlerindeki rolünü ve etkilerini kapsamlı bir şekilde ele alıyor. Dijitalleşme, sağlık hizmetlerinde verimliliği artırarak işlemlerin daha hızlı ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanır. Online randevu sistemleri sayesinde hastalar, sağlık hizmetlerine daha kolay erişim sağlarken, dijital sağlık dosyaları kişisel bilgilerin daha güvenli ve ulaşılabilir bir şekilde saklanmasını mümkün kılar. Sosyal güvenlik entegrasyonu, bürokratik süreçlerin otomatikleşmesiyle işlemleri kolaylaştırmaktadır.

Ayrıca, tedavi sürecinde kan, organ, tıbbi malzeme gibi kritik unsurların veri bankaları aracılığıyla yönetilmesi, sağlık hizmetlerinin hızını ve doğruluğunu artırır. Otomatik reçete ve raporların dijital ortamda düzenlenmesi, bu belgelerin hızlıca oluşturulmasını ve paylaşılmasını sağlar. Dijitalleşme, genel olarak sağlık hizmetlerinin hızını ve etkinliğini artırarak hastalara daha iyi bir hizmet sunulmasına yardımcı olur. Önleyici ve koruyucu sağlık hizmetlerinin dijitalleşmesi ise salgın hastalıkların takibi ve sağlık taramaları gibi alanlarda önemli bir verimlilik sağlamaktadır.

Veri tabanı yönetimi, bilgiye hızlı erişimi mümkün kılarak sağlık hizmetlerinin daha organize bir şekilde yönetilmesine katkı sağlar. Kaynakların verimli kullanımı da e-sağlık sistemlerinin sunduğu diğer bir avantaj olarak öne çıkmaktadır, çünkü dijitalleşme sayesinde sağlık personeli ve diğer kaynaklar daha etkin bir şekilde kullanılabilir. Tablo 7'de e-sağlık uygulamalarının sağlık sektöründeki dönüşüm ve gelişim sürecine ne kadar önemli katkılar sağladığını göstermektedir.

Tablo 7

E-Sağlık (Yıldırım vd., 2002)

Konu Başlığı	Açıklamalar
Sağlıkta Elektronikleşme	Sağlık hizmetlerinde tüm dijital araçlardan yararlanarak işlemlerin daha hızlı ve etkin yapılmasını sağlar.
Online Randevu Sistemleri	Hastaların internet üzerinden randevu alabilmesi, sağlık kuruluşlarına erişimi kolaylaştırır.
Dijital Sağlık Dosyaları	Kişisel sağlık bilgileri elektronik ortamda saklanarak sağlık kuruluşlarına erişim sağlanır.
Sosyal Güvenlik Entegrasyonu	Vizite kâğıdı, başvuru, onay gibi işlemler elektronik ortamda otomatik olarak yapılır.
Veri Tabanı Yönetimi	Kan, organ, tıbbi malzeme ve ilaç gibi ihtiyaçların veri bankalarından etkili ve verimli kullanımını ve kontrol edilmesini sağlar.
Elektronik Reçete ve Raporlar	Reçete, rapor ve sağlık belgeleri elektronik ortamda yapılır ve ilgili kurumlar arasında paylaşılır.
Önleyicilik ve Koruyuculuk	Önleyici ve koruyucu sağlık hizmetlerinin dijitalleşmesi, salgın hastalıklar ve genel sağlık taramaları gibi konularda etkinlik sağlar.
Verimlilik	Dijitalleşme ile sağlık hizmetleri daha hızlı ve etkin bir şekilde sunulur.

2.7. E-Adalet

Bu bölüm, Türkiye'de e-adalet projelerinin gelişimini ve elektronik adalet hizmetlerinin sağlanmasını ele alıyor. E-adalet kavramı, adalet hizmetlerinin dijitalleştirilmesi ve bu süreçte karşılaşılan zorlukları kapsamaktadır. E-adalet, adaletin hızlı ve verimli bir şekilde sağlanması amacıyla uygulanmaktadır. (T.C. Adalet Bakanlığı, 2024)

E-adalet projeleri, adalet hizmetlerinin daha verimli ve hızlı bir şekilde sunulmasını hedeflemektedir. Bu projeler, insan inisiyatifini en aza indirerek, adaletin gecikmesini önlemeyi amaçlamaktadır. Çünkü gecikmiş adalet, adalet değildir ve bu durum doğrudan insan haklarının ihlali olarak görülmektedir.

E-adaletin uygulanmasıyla birlikte, dava dosyalarının elektronik ortamda hazırlanması, adli sicil, nüfus ve kolluk kuvvetlerinden istenen bilgilerin otomatik olarak gelmesi sağlanacaktır. Ayrıca, dosyaların kaybolması veya fizikî zarar görmesi gibi problemler de ortadan kalkacaktır.

Türkiye'de e-adaletin tam anlamıyla uygulanabilmesi için, gerekli yasal düzenlemeler ve teknik altyapının tamamlanması gerekmektedir. Dijitalleşme, adaletin hızlı işlenmesini sağlayarak, insan hakları ihlallerinin önüne geçecek ve adalet hizmetlerinin kalitesini artıracak önerilerdir.

Tablo 8'de e-adalet sisteminin, adalet süreçlerinde sağladığı önemli faydaları ve dijitalleşmenin getirdiği değişiklikleri özetlemektedir. Elektronik dava dosyalarının hazırlanması, adaletin daha hızlı ve verimli bir şekilde sağlanmasına yardımcı olurken, veri güvenliği konusundaki avantajlar, fiziksel dosyaların kaybolması veya zarar görmesi risklerini ortadan kaldırmaktadır. Bu durum, adalet süreçlerinin hızlanmasına ve verimliliğin artmasına katkıda bulunur.

E-adalet, sadece işlemlerin hızlanmasını değil, aynı zamanda insan hakları açısından da önemli bir rol oynar. Gecikmiş adaletin insan hakları ihlali olarak görülmesi, adaletin zamanında ve etkili bir şekilde sunulmasının ne kadar kritik olduğunu gösterir. Dijitalleşme, adli sicil ve bilgi istemi gibi süreçleri de otomatik hale getirerek, bürokratik engelleri azaltır ve işlemlerin daha hızlı ilerlemesini sağlar.

Bu sistemin tam anlamıyla etkin olabilmesi için yasal düzenlemeler ve teknik altyapının tamamlanması gerekmektedir. Yasal altyapı, e-adaletin doğru ve etkin bir şekilde uygulanmasını güvence altına alırken, teknik altyapı bu sistemin sağlıklı işlenmesini sağlar. Türkiye'de kamu hizmetlerinin dijitalleşmesiyle birlikte, adalet hizmetlerinin de bu dönüşümden faydalandığı görülmektedir.

E-adalet projeleri hem adaletin hızlanmasına hem de adalet hizmetlerinin kalitesinin artmasına önemli katkılar sağlar. Dijitalleşme, özellikle verimlilik, insan hakları ve veri güvenliği açısından büyük faydalar sağlamakta, böylece adalet hizmetlerinin daha etkin ve güvenilir bir şekilde sunulmasına olanak tanımaktadır.

Tablo 8

E-Adalet (Yıldırım vd., 2002)

Konu Başlığı	Açıklamalar
Adalette Elektronikleşme	Adalet hizmetlerinin elektronik ortamda sunulmasıdır.
E-Adaletin Önemi	Dijitalleşme, adaletin hızlı işlenmesini sağlayarak, insan hakları ihlallerinin önüne geçer ve adalet hizmetlerinin kalitesini artırır.
Gecikmiş Adalet ve Hak İhlali	Gecikmiş adalet, adalet değildir ve bu durum doğrudan insan hakları ihlali olarak görülmektedir.
Elektronik Dava Dosyaları	Dava dosyalarının elektronik ortamda hazırlanması, adaletin hızlı ve verimli bir şekilde sağlanmasına yardımcı olur.
Adli Sicil ve Bilgi İstemleri	Adli sicil ve diğer bilgilerin otomatik olarak gelmesi, işlemlerin hızlanmasını sağlar.

Yasal Düzenlemeler ve Teknik Altyapı	E-adaletin tam anlamıyla uygulanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler ve teknik altyapının tamamlanması gerekmektedir.
Tüm Kamu Hizmetlerinin Dijitalleşmesi	Türkiye'de kamu hizmetlerinin dijitalleşmesi, adalet hizmetlerinin de elektronik ortama taşınmasını sağlar.
Veri Koruma	Dosyaların kaybolması veya fizikî zarar görmesi gibi problemler elektronik ortamda ortadan kalkar.
Verimlilik	E-adalet projeleri, adalet hizmetlerinin verimliliğini artırır ve işlemlerin daha hızlı yapılmasını sağlar.

2.8. E-Sosyal Güvenlik

Kitap, yazıldığı dönemde SGK gibi farklı sosyal güvenlik kurumlarını tek bir çatı altında toplayan bir yapının bulunmadığı vurgulanmaktadır. O dönemde, Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur gibi çeşitli sosyal güvenlik kurumları mevcuttu, ancak bu kurumlar bağımsız çalışmakta ve kendi içlerinde fon oluşturmakta zorlanmaktaydı. Kitapta, sosyal güvenlik kuruluşlarının birleştirilmesi ve bu kurumların bilgi altyapılarının oluşturulması gerektiği önerilmektedir. (SGK, 2024)

Günümüzde, bu öneriler hayata geçirilmiş ve sosyal güvenlik sistemleri e-devlet platformu üzerinden entegre edilmiştir. Bireyler artık prim ödeme, takip, müstehaklık ve emeklilik işlemlerini tek çatı altında, e-devlet üzerinden kolayca gerçekleştirebilmektedir. Bu dönüşüm, sosyal güvenlik hizmetlerinin daha erişilebilir ve verimli olmasını sağlamıştır.

Kitapta sosyal güvenlik ile ilgili yazılanlar, günümüz koşullarında ne kadar ileri görüşlü önerilerde bulunulduğunu göstermektedir. Örneğin, dijitalleşme projelerinin sosyal güvenlik kurumlarında uygulanması gerektiği belirtilmiş ve bu tür projelerin maliyet-etkin ve uzun ömürlü olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu tür bir entegrasyonun, sosyal güvenlik hizmetlerinin daha etkin ve hızlı bir şekilde sunulmasına olanak tanıyacağı ifade edilmiştir.

Tablo 9'da sosyal güvenlik sistemlerinin dijitalleşmesiyle ilgili önemli noktaları ele alınmıştır. Tablo 9'a göre, kitabın yazıldığı dönemde SGK gibi tek bir çatı altında toplanan bir yapı bulunmamaktadır. O dönemlerde Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur gibi farklı sosyal güvenlik kuruluşları vardır. Bu da sosyal güvenlik hizmetlerinin dağınık ve daha karmaşık olmasına neden olmuştur.

Tablo 9 kitabın, sosyal güvenlik kuruluşlarının birleştirilmesi ve bu kurumların bilgi altyapılarının oluşturulması gerektiği yönünde öneriler sunduğunu göstermektedir. Buna göre, sosyal güvenlik hizmetlerinin tek çatıda toplanması daha verimli, düzenli ve kolay bir şekilde yürütülmesine yönelik önemli bir adımdır.

Günümüzde bu önerilerin hayata geçirildiği ve sosyal güvenlik sistemlerinin e-devlet platformu üzerinden entegre edilmiştir. Artık bireyler, prim ödeme, müstehaklık ve emeklilik gibi işlemlerini tek bir sistem üzerinden gerçekleştirebilmektedir. Bu entegrasyon, bireylerin sosyal güvenlik hizmetlerine daha hızlı ve etkin bir şekilde erişmelerini sağlamaktadır. (SGK, 2024)

Tablo 9'un vurguladığı önemli bir nokta, dijitalleşme projelerinin sosyal güvenlik kurumlarında uygulanmasının maliyet etkinliği ve uzun ömürlü olması gerektiğidir. Bu tür entegrasyonlar, sosyal güvenlik hizmetlerinin daha verimli, hızlı ve etkili bir şekilde sunulmasına olanak tanımaktadır.

Tablo 9

E-Sosyal Güvenlik (Yıldırım vd., 2002)

Konu Başlığı	Açıklamalar
Genel Bilgi	Kitabın yazıldığı dönemde SGK gibi farklı sosyal güvenlik kurumlarını tek bir çatı altında toplayan bir yapı bulunmamaktaydı. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur gibi çeşitli sosyal güvenlik kurumları mevcuttur.

Öneriler	Sosyal güvenlik kuruluşlarının birleştirilmesi ve bu kurumların bilgi altyapılarının oluşturulması gerektiği önerilmiştir.
Günümüz	Günümüzde bu öneriler hayata geçirilmiş ve sosyal güvenlik sistemleri e-devlet platformu üzerinden entegre edilmiştir. Bireyler artık prim ödeme, takip, müstehaklık ve emeklilik işlemlerini tek çatı altında e-devlet üzerinden kolayca gerçekleştirebilmektedir.
Verimlilik	Dijitalleşme projelerinin sosyal güvenlik kurumlarında uygulanması gerektiği belirtilmiş ve bu tür projelerin maliyet-etkin ve uzun ömürlü olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu entegrasyon sosyal güvenlik hizmetlerinin daha etkin ve hızlı bir şekilde sunulmasına olanak tanımaktadır.

2.9. E-Acil Durumlar

Kitabın yazıldığı dönemde, 112 gibi tüm acil durum aramalarını tek bir çatı altında toplayan bir sistemin bulunmadığını vurgulanmaktadır. O dönemde, acil durum hizmetleri arasında bir koordinasyon eksikliği ve çok başlılık sorunu yaşanıyordu. İtfaiye, polis ve sağlık ekipleri, farklı yönetimlere bağlı çalışıyordu. Kitapta, bu sorunların çözülmesi için acil durum hizmetlerinin birleştirilmesi ve koordine edilmesi gerektiği önerilmektedir.

Günümüzde, bu öneriler hayata geçirilmiş ve tüm acil durum hizmetleri 112 numarası altında toplanmıştır. Artık, polis, jandarma, itfaiye ve ambulans hizmetleri tek bir sistem üzerinden koordine edilmektedir. Bu sistem, acil durumlarda daha hızlı ve etkin müdahale sağlamakta, vatandaşların ihtiyaçlarına daha çabuk yanıt verebilmektedir.

Kitapta, acil durumların ele alındığı bölümde, e-yaşam ve e-devlet çalışmalarının acil durumları da içermesi gerektiği vurgulanmaktadır. Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki uygulamalar örnek verilerek, acil durumlarda itfaiye, polis ve sağlık hizmetlerinin tek bir merkezden koordine edilmesinin faydaları anlatılmıştır. Türkiye'de de benzer bir sistemin kurulması gerektiği ve bu sistemin elektronik altyapı ile desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda, kitapta önerilen sistemlerin günümüzde uygulanması, Türkiye'nin acil durum yönetiminde ne kadar yol kat ettiğini ve bu alandaki dönüşümün kitabın vizyonuna uygun olarak gerçekleştiğini göstermektedir. Artık, acil durumlarda tüm hizmetler tek bir merkezden yönetilmekte ve e-devlet sistemi üzerinden vatandaşlara sunulmaktadır. Bu, acil durumlara müdahale sürecini hızlandırmakta ve daha etkin bir hizmet sunumunun sağlanacağı öngörülmüştür.

Tablo 10'da acil durum hizmetlerinin dijitalleşmesi ve koordinasyonunun geliştirilmesi üzerine önemli bilgiler mevcuttur. Kitap yazıldığı dönemde, acil durum hizmetlerinde itfaiye, polis ve sağlık ekiplerinin farklı yönetimlere bağlı çalışması nedeniyle bir koordinasyon eksikliği olduğu belirtilmiştir. Acil durum hizmetleri arasında çok başlılık sorunu, müdahale süreçlerini yavaşlatan bir engel olarak görülmüştür.

Tablo 10, acil durum hizmetlerinin birleştirilmesi ve daha iyi koordine edilmesi gerektiğini vurgulayan değişim gereksinimlerini sunmaktadır. Günümüzde ise bu öneriler doğrultusunda, 112 Acil Çağrı Merkezi kurulmuş ve tüm acil durum aramaları tek bir çatı altında toplanmıştır. Bu merkezi yapı, polis, jandarma, itfaiye ve ambulans gibi kritik hizmetlerin daha iyi koordine edilmesini sağlayarak acil müdahaleleri hızlandırmaktadır.

Ayrıca, dijitalleşmenin bu hizmetlerin etkinliğini ve hızını artırdığı belirtilmektedir. 112 Acil Çağrı Merkezi, tüm acil durum numaralarını tek bir sistemde birleştirerek geçmişte var olan koordinasyon eksikliğini ortadan kaldırmıştır. Bu durum, acil durumlarda hızlı müdahalenin sağlanmasına ve vatandaşların ihtiyaç duyduğu yardıma daha kısa sürede ulaşmalarına imkân tanımaktadır. (112 Acil, 2024)

Tablo 10*E-Acil Durumlar (Yıldırım vd., 2002)*

Konu Başlığı	Açıklamalar
Genel Bilgi	Kitap yazıldığı dönemde 112 gibi tüm acil durum aramalarını tek bir çatı altında toplayan bir sistem bulunmamaktadır. Acil durum hizmetleri arasında bir koordinasyon eksikliği ve çok başlılık sorunu yaşanmaktadır. İtfaiye, polis ve sağlık ekipleri farklı yönetimlere bağlı çalışmaktadır.
Öneriler	Acil durum hizmetlerinin birleştirilmesi ve koordine edilmesi gerektiği önerilmiştir.
Günümüz	Günümüzde 112 Acil Çağrı Merkezi kurulmuş ve acil durum aramaları tek bir çatı altında toplanmıştır. Bu sistem sayesinde polis, jandarma, itfaiye ve ambulans gibi hizmetler tek bir merkezden koordine edilmekte ve hizmet sunulmaktadır.
Verimlilik	Dijitalleşme ile acil durum hizmetlerinin daha etkin ve hızlı bir şekilde sunulması sağlanmıştır. 112 Acil Çağrı Merkezi, tüm acil durum numaralarını birleştirerek koordinasyon eksikliğini gidermiştir.

3. Bulgular

Kitap akademik hayata önemli katkılar sunmuştur. "Her Şeyi E-Leştirdik" kitabı, dijitalleşme konusunda önemli bir referans kaynağıdır. Kitap, akademik ve pratik katkılarıyla, dijital dönüşüm sürecine ışık tutmuştur. Öngördüğü teknolojik gelişmelerin büyük bir kısmı gerçekleşmiş ve bu da kitabın değerini artırmıştır. Kitap sadece akademik terminolojiyi etkilemekle kalmamış kullanılan gündelik dili bile etkilemiştir.

Kitapta yapılan kavramsal tespitler doğrudur. Kitapta yapılan birçok öngörü, günümüzde gerçekleşmiş ve doğrulanmıştır. Örneğin, e-devlet uygulamalarının yaygınlaşacağı ve kamu hizmetlerinin dijitalleşeceği öngörüsü, bugün hemen hemen tüm devletlerde gerçekleşmiş durumdadır. Ayrıca, e-ticaretin öneminin artacağı ve iş dünyasının dijital dönüşüm yaşayacağı tespitleri de günümüzde doğrulanmıştır. Öngörülen teknolojik gelişmelerin büyük bir kısmı gerçekleşmiş ve toplumun çeşitli alanlarında uygulanmaktadır.

Pratik uygulama öngörülerini tutmuştur. Dijitalleşme günümüzde hayatın her alanında kendini göstermektedir. Eğitimden sağlığa, ticaretten kamu hizmetlerine kadar birçok alanda dijital teknolojiler yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Dijitalleşmenin pratikteki örnekleri arasında e-devlet, e-ticaret, e-egitim, e-sağlık, e-adalet, e-sosyal güvenlik ve e-acil durumlar gibi alanlarındaki pratik uygulamalar yer alır. Bu uygulamalar, dijital teknolojilerin toplumun çeşitli alanlarında nasıl kullanıldığını gösterir.

Öngörüler uzun zaman geçmesine rağmen neredeyse güncel gibidir. Kitapta gelecekteki araştırmaların ve dijitalleşme sürecinin daha ileri aşamalarını ve yeni teknolojilerin toplumsal etkilerinin ele alınmasının önemini vurgulamıştır. Buna göre dijitalleşmenin geleceği, daha entegre ve gelişmiş dijital sistemlerin kullanımıyla şekillenecektir. Gelecekte bile bu alanda yapılacak çalışmalarda en azından tarihsel bir kayıt veya doküman olarak hem akademik literatüre hem de pratik uygulamalara önemli katkılar sağlayacaktır.

4. Sonuç ve Öneriler

"Her Şeyi E-Leştirdik" kitabı, dijitalleşme konusunda geçen 20 yılı anlamak isteyenler için önemli bir referans kaynağıdır. Kitap, yayınlandığı dönemde dijital dönüşüm sürecini kapsamlı bir şekilde ele alarak akademik literatürde önemli bir boşluğu doldurmuştur. Kitapta öngörülen teknolojik gelişmelerin büyük bir kısmı günümüzde gerçekleşmiş ve toplumsal, ekonomik ve politik boyutlarıyla geniş bir kabul görmüştür.

Özellikle e-devlet, e-ticaret, e-egitim, e-sağlık, e-adalet, e-sosyal güvenlik ve e-acil durumlar gibi

alanlarda yapılan öngörüler, günümüz uygulamalarında karşılığını bulmuştur. Bu da kitabın hem teorik hem de pratik anlamda ne kadar değerli olduğunu göstermektedir. Kitapta ele alınan teorik yaklaşımlar, pratikte birçok alanda uygulanmış ve dijitalleşmenin getirdiği değişimlere ışık tutmuştur.

Sadece ardıl akademik çalışmalara değil, kitabın kapağının Türkiye'de e-devlet logosuna ilham kaynağı olması, gündelik hayata giren bazı orijinal kelime ve kavramlar da kitabın görsel ve sembolik etkisinin de ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir. Kitabın, dijitalleşme sürecindeki etkisi sadece teorik bilgi ile sınırlı kalmamış, aynı zamanda pratik uygulamalara ve kamu politikalarına da yansımıştır.

Geleceğe yönelik olarak, dijitalleşme sürecinin daha ileri aşamalarının ve yeni teknolojilerin toplumsal etkilerinin ele alınması gerekmektedir. Dijitalleşmenin geleceği, daha entegre ve gelişmiş dijital sistemlerin kullanımıyla şekillenecektir. Bu alanda yapılacak çalışmalar hem akademik literatüre hem de pratik uygulamalara önemli katkılar sağlayacaktır.

Kitapta dijitalleşmenin toplumsal etkileri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Eğitimden sağlığa, ticaretten kamu hizmetlerine kadar birçok alanda konunun etkileri tartışılmış ve bu dönüşümün avantajları ile dezavantajları analiz edilmiştir. Bu analizler, dijitalleşmenin sadece teknolojik bir dönüşüm olmadığını, aynı zamanda toplumsal bir değişim olduğunu göstermektedir.

E-egitim konusundaki değerlendirmeler, dijitalleşmenin eğitimde nasıl bir dönüşüm sağladığını ve bu süreçte karşılaşılan zorlukları detaylandırmaktadır. Sanal eğitim ile yüz yüze eğitimin avantaj ve dezavantajları karşılaştırılmış ve Türkiye'deki eğitim kurumlarının dijitalleşme sürecindeki eksiklikleri vurgulanmıştır. Bu konudaki öngörüler, günümüzde E-egitim uygulamalarının yaygınlaşmasıyla doğrulanmıştır.

E-sağlık alanında yapılan değerlendirmeler ise, dijital sağlık hizmetlerinin verimliliği ve hasta memnuniyetini nasıl artırdığını göstermektedir. Elektronik sağlık kayıtları, online randevu sistemleri ve dijital sağlık verilerinin yönetimi gibi konular, sağlık sektöründe dijitalleşmenin önemli uygulamaları olarak öne çıkmaktadır. Bu alandaki öngörüler de günümüzde büyük ölçüde gerçekleşmiştir.

E-ticaretin iş dünyasındaki etkileri de kitapta detaylı bir şekilde ele alınmıştır. E-ticaretin iş süreçlerini nasıl dönüştürdüğü, maliyetleri düşürerek rekabet avantajı sağladığı ve global bir pazar oluşturduğu analiz edilmiştir. Türkiye'de e-ticaretin yaygınlaşması, internet kullanımının artmasıyla hız kazanmıştır ve bu da kitabın öngörülerinin doğruluğunu göstermektedir.

Kitap yazıldığı dönemde henüz E-İmza Kanunu, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Kişisel Verileri Koruma Kanunu gibi yasal düzenlemeler yoktu ve ilgili tüm taraflarda fikri hazırlık sürecine katkı sağladığı olayların akışının ulusal basından takibinden anlaşılmaktadır.

Kitabın üzerinde durduğu ve güncelliğini kaybetmeyen öneriler ise şunlardır;

Dijital Şeffaflığa Önem Verilmelidir: Devlet kurumlarının internet üzerinden şeffaflık politikalarını uygulamaları ve halkın bilgiye kolayca erişebilmesini sağlamaları, demokratik katılımı artırır. Bu demokratik süreçlerin sağlıklı işleyişi için önemlidir.

Mahremiyetin Güçlendirilmesi Gereklidir: Dijitalleşme sürecinde mahremiyetin korunmasına dair önlemler artırılmalıdır. Özellikle kamu kurumlarında çalışanların mahremiyet ilkelerine uyum sağlaması için eğitim programları düzenlenmeli, kişisel verilerin korunması ve paylaşılmaması konusunda hassasiyet gösterilmelidir.

Bilgi Edinme Hakkının Etkin Kullanımına Önem Verilmelidir: Türkiye'de 2003 yılında yürürlüğe giren Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, devlet şeffaflığının yasal zemine oturmasını sağlamış hatta daha sonra Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda güvence altına alınmıştır. Bu kanunun toplumda daha etkin kullanılabilmesi için öncelikle vatandaşları yakından ilgilendiren konular açık kaynaklardan erişime açılmalıdır. Ayrıca dijital başvuru süreçleri yaygınlaştırılmalı, vatandaşlara bilgiye ulaşım konusunda kolaylık sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, "Her Şeyi E-Leştirdik" kitabı dijitalleşme süreçlerinin anlaşılmasında önemli bir kaynak olmuştur. Kitap, öngördüğü teknolojik gelişmelerin gerçekleşmesiyle birlikte değerini artırmış ve dijital dönüşüm sürecine ışık tutmuştur.

Gelecekteki araştırmaların, dijitalleşme sürecinin daha ileri aşamalarını ve yeni teknolojilerin toplumsal etkilerini ele alması, bu alandaki bilgi birikimini daha da zenginleştirecektir. Kitap hem akademik hem de pratik anlamda dijitalleşme ve dijital dönüşüm sürecinin önemli bir rehberi olmuştur ve sadece teknolojik olarak değil yeni gelişen değerlerin anlaşılması ve derin bir kavrayış gelişmesi için de katkılarda bulunmuştur. Bu yönüyle gelecekte de bu konuda ve özellikle tarihi süreç üzerinde çalışanların başvuracağı bir referans kaynak olmaya devam edecektir.

Etik Standartlar ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazar herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.

Yazar Katkı Beyanı: Çalışma tek yazarlıdır.

Finansal Destek: Yoktur.

Kaynakça

- 112 Acil. (2024). Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Sağlık Bakanlığı 112 Acil Çağrı Merkezi Web Sitesi. <https://www.112.gov.tr/>
- CBDDO. (2024). E-Türkiye platformu. <https://www.e-turkiye.gov.tr>
- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi [CBDDO]. (2024a). Hakkımızda. <https://cbddo.gov.tr/hakkimizda/>
- Hsieh, J. J. P.-A., Rai, A. ve Keil, M. (2008). Understanding Digital Inequality: Comparing Continued Use Behavioral Models of the Socio-Economically Advantaged and Disadvantaged. *MIS Quarterly*, 32(1), 97–126.
- Legner, C., Eymann, T., Hess, T., Matt, C., Böhmman, T., Drews, P., ... ve Ahlemann, F. (2017). Digitalization: Opportunity and Challenge for the Business and Information Systems Engineering Community. *Business & Information Systems Engineering*, 59(4), 301–308. <https://doi.org/10.1007/s12599-017-0484-2>
- Li, X., Lepour, D., Heymann, F. Ve Maréchal, F. (2023). Electrification and Digitalization Effects on Sectoral Energy Demand and Consumption: A Prospective Study towards 2050. *Energy*, 275, 127992. <https://doi.org/10.1016/j.energy.2023.127992>
- Sosyal Güvenlik Kurumu. (2024). Sosyal Güvenlik Kurumu Web Sitesi. <https://www.sgk.gov.tr>
- T.C. Adalet Bakanlığı. (2024). T.C. Adalet Bakanlığı Web Sitesi. <https://www.adalet.gov.tr/>
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Web Sitesi. <https://www.meb.gov.tr/>
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2024). T.C. Sağlık Bakanlığı Web Sitesi. <https://www.saglik.gov.tr/>
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2024). T.C. Ticaret Bakanlığı Web Sitesi. <https://www.ticaret.gov.tr/>
- Yıldırım, H., Kaplan, V., Çakmak, T. ve Üstün, C. (2002). *Her Şeyi E-Leştirdik* (2. baskı). Macar Yayınevi.